YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu ensimmäinen jaosto)

13 päivänä tammikuuta 2004 *

Asiassa T-158/99,

Thermenhotel Stoiser Franz Gesellschaft mbH & Co. KG,

VierJahreszeiten Hotel-Betriebsgesellschaft mbH & Co. KG,

Thermenhotel Kowald ja

Thermalhotel Leitner GesmbH,

kotipaikka Loipersdorf (Itävalta), edustajanaan asianajaja G. Eisenberger, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajina,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään V. Kreuschitz ja J. Macdonald Flett, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajina,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

jota tukee

Itävallan tasavalta, asiamiehinään W. Okresek, H. Dossi, C. Pesendorfer ja T. Kramler, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijana,

jossa kantajat vaativat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan 3.2.1999 tehdyn komission päätöksen SG(99) D/1523, jolla tiettyyn Loipersdorfissa (Itävalta) toteutettavaan hotellihankkeeseen myönnetty valtiontuki todettiin yhteismarkkinoille soveltuvaksi,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti B. Vesterdorf sekä tuomarit J. Azizi, M. Jaeger, H. Legal ja M. E. Martins Ribeiro,

kirjaaja: hallintovirkamies D. Christensen,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 1.4.2003 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 EY:n perustamissopimuksen 92 artiklassa (josta on muutettuna tullut EY 87 artikla) määrätään seuraavaa:

"1. Jollei tässä sopimuksessa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu yhteismarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

— —

3. Yhteismarkkinoille soveltuvana voidaan pitää:

— —

c) tukea tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin ja kilpailun edellytyksiä yhteisössä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla — —."

2 EY:n perustamissopimuksen 93 artiklassa (josta on tullut EY 88 artikla) määrätään seuraavaa:

"1. Komissio seuraa jatkuvasti jäsenvaltioiden kanssa niiden voimassa olevia tukijärjestelmiä. Se tekee jäsenvaltioille ehdotuksia yhteismarkkinoiden asteittaisen kehittämisen tai yhteismarkkinoiden toiminnan kannalta aiheellisiksi toimenpiteiksi.

2. Jos komissio vaadittuaan niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa, toteaa, että valtion myöntämä tai valtion varoista myönnetty tuki ei 92 artiklan mukaan sovellu yhteismarkkinoille taikka että tällaista tukea käytetään väärin, se tekee päätöksen siitä, että asianomaisen valtion on komission asettamassa määräajassa poistettava tuki tai muutettava sitä.

— —

3. Komissiolle on annettava tieto tuen myöntämistä tai muuttamista koskevasta suunnitelmasta niin ajoissa, että se voi esittää huomautuksensa. Jos komissio katsoo, että tällainen suunnitelma ei 87 artiklan mukaan sovellu yhteismarkkinoille, se aloittaa 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn viipymättä. Jäsenvaltio, jota asia koskee, ei saa toteuttaa ehdottamiaan toimenpiteitä, ennen kuin menettelyssä on annettu lopullinen päätös."

Asian tausta

3 Kantajat, jotka ovat neljä hotellinpitäjää, joilla on neljän tähden hotellit Steiermarkin osavaltiossa (Itävalta) sijaitsevalla Loipersdorfin lomanviettoalueella, ilmoittivat 20.11.1997 päivätyllä kirjeellä komissiolle suunnitelmasta, jonka mukaan kyseinen osavaltio aikoi myöntää tukea Siemens AG Austrialle, jotta tämä voisi rakentaa viiden tähden hotellin (jäljempänä Siemensin hotelli) samalle paikkakunnalle.

4 Komissio pyysi 12.12.1997 päivätyllä kirjeellä Itävallan viranomaisilta tietoja, joiden perusteella se voisi ilmaista käsityksensä suunnitellusta hankkeesta.

5 Itävallan tasavalta ilmoitti kyseisestä tukisuunnitelmasta 23.2.1998 päivätyllä kirjeellä, joka saapui komissioon 25.2.1998.

6 Useiden muistutuskirjeiden ja vastausajan pidentämisten jälkeen komissio sai Itävallan viranomaisilta ilmoitettua tukisuunnitelmaa koskevia täydentäviä tietoja kirjeellä, joka oli päivätty 30.12.1998 ja joka toimitettiin 5.1.1999.

7 Komissio totesi päätöksessä, joka tehtiin 3.2.1999 ja joka annettiin tiedoksi Itävallan viranomaisille 2.3.1999 päivätyllä kirjeellä (jäljempänä kanteen kohteena oleva päätös), että kyseinen tuki oli yhteismarkkinoille soveltuva perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa — joka koskee tietyn talousalueen kehityksen edistämiseen myönnettävää valtiontukea — määrätyn, valtiontukia koskevaan kieltoon kohdistuvan poikkeuksen nojalla.

8 Hyväksytty tuki koostui yhtäältä siitä, että Siemensin hotellin rakentamista rahoitettiin 810 302 eurolla (11 150 000 Itävallan šillinkiä (ATS)), ja toisaalta siitä, että tähän liittyvää kiinteistökauppaa tuettiin 893 571 eurolla (12 295 810 ATS), eli tuen kokonaismäärä oli 1 703 873 euroa (23 445 810 ATS). Siemensin hotellin rakentamiseen sijoitettujen pääomien kokonaismäärä oli 38 100 000 euroa (524 000 000 ATS).

9 Kanteen kohteena olevassa päätöksessä todetaan muun muassa seuraavaa:

"Hankkeen yhteydessä on myös tehty sopimus [Siemensin] hotellin pitäjän ja Loipersdorfin kylpylän välillä. Kyseisen sopimuksen mukaan kylpylä sitoutuu kolmen vuoden ajan vuokraamaan päivittäin 50 huonetta (eli 16,7 prosenttia käyttöasteesta) hintaan, joka vastasi Siemensin hotellin tosiasiassa huoneista saamaa keskihintaa. Lisäksi kylpylä sitoutuu yhtäältä laajentamaan kylpylän lähteisiin yhteydessä olevia lepotiloja, joista 200 lepotuolipaikkaa varataan yksinomaan Siemensin hotellin asiakkaille, ja toisaalta olemaan myöntämättä muille hotelleille suoraa pääsyä lähteille ennen 1.1.2003. Vastikkeena Siemensin hotellin pitäjä sitoutuu varaamaan päivittäin vähintään 200 lepotuolipaikkaa ja maksamaan kylpylälle virallisen päiväkohtaisen pääsymaksun. Tämä velvoite on voimassa viisi vuotta ja sitä voidaan muuttaa myöhemmin."

10 Kantajat pyysivät 6.4.1999 päivätyllä kirjeellä komissiota toimittamaan niille jäljennökset asiaan liittyvistä asiakirjoista.

11 Komissio toimitti 29.4.1999 päivätyllä kirjeellä kantajille kanteen kohteena olevan päätöksen kappaleen, mutta kieltäytyi samalla toimittamasta asiaan liittyviä asiakirjoja luottamuksellisuussyistä.

Asian käsittely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa

12 Kantajat nostivat kannekirjelmässä, joka saapui ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 5.7.1999, kanteen, jossa ne vaativat ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan yhtäältä kanteen kohteena olevan päätöksen ja toisaalta toissijaisesti komission päätöksen olla luovuttamatta niille asiaan liittyviä asiakirjoja.

13 Kanteen kohteena olevan päätöksen yhteenveto, jonka viitenumero on N 136/98, julkaistiin 21.8.1999 *Euroopan yhteisöjen virallisen lehden* numerossa C 238 sivulla 3.

14 Komissio esitti 18.10.1999 toimittamallaan asiakirjalla kannetta koskevan oikeudenkäyntiväitteen.

15 Kantajat esittivät kyseistä oikeudenkäyntiväitettä koskevat huomautuksensa 16.11.1999.

16 Itävallan tasavalta toimitti 14.1.2000 väliintulohakemuksen, jossa se pyysi saada osallistua oikeudenkäyntiin tukeakseen komission vaatimuksia.

17 Laajennetun toisen jaoston puheenjohtaja hyväksyi väliintulohakemuksen 25.2.2000 antamallaan määräyksellä.

18 Itävallan tasavalta ilmoitti 4.4.2000 toimittamassaan asiakirjassa, ettei se lausuisi kanteen tutkittavaksi ottamisesta, mutta pidätti itsellään oikeuden esittää huomautuksia tältä osin siinä tapauksessa, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin käsittelisi oikeudenkäyntiväitteen pääasian yhteydessä.

19 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu toinen jaosto) päätti 16.6.2000 antamallaan määräyksellä käsitellä oikeudenkäyntiväitteen pääasian yhteydessä.

20 Kantajat toimittivat vastauskirjelmänsä 11.1.2001 eli päivän sen jälkeen, kun annettu määräaika oli päättynyt.

21 Laajennetun toisen jaoston puheenjohtaja määräsi 12.1.2001 tekemällään päätöksellä kyseisen asiakirjan kirjattavaksi rekisteriin.

22 Komissio vaati vastaajan vastauskirjelmässään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta ottamaan kyseinen päätös uudelleen käsiteltäväksi ja jättämään kantajien vastauskirjelmän huomioon ottamatta. Komissio totesi, että se esitti vastaajan vastauskirjelmänsä ainoastaan siinä tapauksessa, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hyväksyisi sen vaatimusta.

23 Esittelevä tuomari siirrettiin 20.9.2001 tehdyllä päätöksellä laajennettuun ensimmäiseen jaostoon, jolle asia näin ollen osoitettiin.

24 Laajennettu ensimmäinen jaosto päätti 18.1.2002 esittelevän tuomarin kertomuksesta kehottaa komissiota vastaamaan useisiin kysymyksiin ja esittämään Itävallan viranomaisten 23.2.1998 päivätyn, kyseiseen valtiontukeen liittyvää suunnitelmaa koskevan ilmoituksen, komission ja kyseisten viranomaisten välisen kirjeenvaihdon sekä kaikki ilmoituksen tueksi esitetyt asiakirjat.

25 Komissio vastasi 13.2.2002 toimitetulla kirjeellä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymyksiin ja esitti tiettyjä asiakirjoja.

26 Komissio täsmensi 12.3.2002 päivätyssä kirjeessä, että Itävallan viranomaiset olivat pyytäneet, että tiettyjä esitettyjä asiakirjoja käsiteltäisiin luottamuksellisesti.

27 Komissio totesi tämän jälkeen 5.12.2002 toimitetussa kirjeessä, etteivät mainitut viranomaiset enää pitäneet tarpeellisena käsitellä kyseisiä asiakirjoja luottamuksellisina.

28 Kyseiset asiakirjat liitettiin näin ollen asiaan liittyviin asiakirjoihin ja toimitettiin kantajille ja väliintulijalle.

29 Komissio toimitti vielä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen muistuttamana 3.2.2003 päivätyllä kirjeellä jäljennöksen Steiermarkin aluekehitystä koskevasta kertomuksesta, jonka oli laatinut Institut für Technologie- und Regionalpolitik (teknologian ja aluepolitiikan instituutti) ja johon viitataan kanteen kohteena olevan päätöksen 3.2.1 kohdassa.

30 Asianosaisten ja väliintulijoiden lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 1.4.2003 pidetyssä istunnossa.

31 Komissio luopui kyseisessä istunnossa vaatimuksestaan siitä, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ota huomioon kantajien vastauskirjelmää sillä perusteella, että se on toimitettu myöhässä. Kantajat, jotka olivat saaneet kyseiseen tukeen liittyvään hallinnolliseen asiakirja-aineistoon kuuluvat asiakirjat, luopuivat puolestaan toissijaisesti esitetyistä vaatimuksistaan, jotka koskivat kyseisten asiakirjojen esittämistä ja komission sellaisen päätöksen kumoamista, jolla niiden toimittamisesta on kieltäydytty.

32 Samassa istunnossa esitettiin Loipersdorfin kylpylän ja Siemensin hotellin välinen vastavuoroinen varaussopimus.

Asianosaisten vaatimukset

33 Kantajat vaativat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— ottaa kanteen tutkittavaksi ja toteaa sen perustelluksi

— kumoaa kanteen kohteena olevan päätöksen

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

34 Komissio vaatii väliintulijan tukemana, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— jättää kanteen tutkimatta

— hylkää kanteen perusteettomana

— velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Tutkittavaksi ottaminen

35 Komissio vaatii, ettei kannetta oteta tutkittavaksi, ja vetoaa kahteen tutkimatta jättämistä koskevaan perusteeseen, jotka koskevat yhtäältä sitä, ettei kantajien asianajaja ole allekirjoittanut kannekirjelmää, ja toisaalta sitä, ettei kantajilla ole asiavaltuutta.

Kantajien asianajajan allekirjoituksen puuttuminen kannekirjelmästä

Asianosaisten lausumat

36 Komissio esittää yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 43 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan ja kirjaajaa koskevien

ohjeiden 6 artiklan 3 kohdan perusteella, että jokaisen oikeudenkäyntiasiakirjan on oltava asianosaisten edustajien allekirjoittama ja että tämän allekirjoituksen perusteella on kyettävä erottamaan sen asianajajan nimi, joka käsiteltävänä olevassa asiassa on valtuutettu edustamaan kantajia, jotta voidaan tarkistaa, että oikeudenkäyntiasiakirjan on allekirjoittanut kantajien nimeämä asianajaja.

37 Niiden nimikirjainten perusteella, jotka on kirjoitettu keskelle asianajotoimiston "Eisenberger-Herzog-Nierhaus-Forcher & Partner OEG" leimaa kannekirjelmän alkuperäiskappaleen ensimmäisellä sivulla, ei komission mukaan voida tunnistaa kantajien valtuuttaman asianajajan Georg Eisenbergerin allekirjoitusta.

38 Komissio toteaa tältä osin, ettei kannekirjelmään liitettyä jäljennöstä asianomaisen valtakirjasta voida ottaa huomioon kannekirjelmän alkuperäiskappaleessa olevan allekirjoituksen aitouden toteamiseksi. Toisin kuin kirjaajaa koskevien ohjeiden 6 artiklan 4 kohdassa edellytetään, mitään kannekirjelmää koskevaa liiteluetteloa ei ole toimitettu. Liitteiden mainitsemista kannekirjelmän ensimmäisellä sivulla ei komission mukaan voida pitää tällaisena luettelona, eikä sillä voida myöskään korjata sitä, ettei liitettä ole mainittu kannekirjelmässä edellä mainitussa 6 artiklan 4 kohdassa edellytetyllä tavalla.

39 Kantajat esittävät vastaväitteenään, että asianajaja Georg Eisenberger on asianmukaisesti allekirjoittanut kannekirjelmän alkuperäiskappaleen ja että kyseinen allekirjoitus on identtinen hänen valtakirjassaan olevan allekirjoituksen kanssa. Kantajat täsmentävät, että ne ovat myöhemmin esittäneet notaarin vahvistaman näytteen Georg Eisenbergerin allekirjoituksesta, jottei enää vallitsisi pienintäkään epäilystä kannekirjelmän allekirjoittajasta.

40 Kantajat katsovat lisäksi, että ne ovat noudattaneet työjärjestyksen 43 artiklan 4 kohtaa, koska ne ovat kannekirjelmän ensimmäisellä sivulla esittäneet luettelon sellaisista liitteistä, joihin kyseisessä asiakirjassa viitataan. Kantajat ilmoittavat, että ne ovat toimittaneet kyseisen luettelon sisältävän erillisen asiakirjan poistaakseen kaiken epävarmuuden tältä osin.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

41 Aluksi on muistettava, että työjärjestyksen 43 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan jokaisen oikeudenkäyntiasiakirjan alkuperäiskappaleen on oltava asianosaisen asiamiehen tai asianajajan allekirjoittama.

42 Käsiteltävänä olevassa asiassa on ensinnäkin todettava, että kannekirjelmän alkuperäiskappaleen ensimmäinen sivu on allekirjoitettu.

43 Toiseksi kantajat ovat liittäneet kannekirjelmäänsä jäljennöksen asianajajansa valtakirjasta, joka myös sisältää asianomaisen henkilön allekirjoituksen. Ottaen huomioon sen perustavanlaatuisen merkityksen, joka kyseisellä valtakirjalla on kannekirjelmän asianmukaisuuden ja näin ollen myös kanteen tutkittavaksi ottamisen kannalta, kyseistä asiakirjaa ei voida jättää ottamatta huomioon tarkasteltaessa kannekirjelmän alkuperäiskappaleen ensimmäisellä sivulla olevan allekirjoituksen aitoutta, ainoastaan sillä perusteella, ettei kannekirjelmä sisällä liiteluetteloa.

44 Kolmanneksi on todettava, että kantajat ovat kaiken varalta toimittaneet omasta aloitteestaan asianomaisen asianajajan allekirjoitusnäytteen, joka on notaarin vahvistama, sekä liiteluettelon.

45 Nämä kolme seikkaa huomioon ottaen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on voinut varmistua siitä, että työjärjestyksen 43 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määrättyä edellytystä on noudatettu. Vaikka kannekirjelmän alkuperäiskappaleen ensimmäisellä sivulla olevan allekirjoituksen perusteella ei sellaisenaan ole helppoa tunnistaa asianomaista asianajajaa ja vaikka kyseinen allekirjoitus on yksinkertaistettu versio siitä versiosta, joka on asianomaisen

henkilön valtakirjan jäljennöksessä, näiden kolmen allekirjoituksen vertailu ei ole jättänyt ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle mitään epäilystä siitä, että kannekirjelmä on joka tapauksessa kantajien asianajajan asianmukaisesti allekirjoittama.

46 Oikeudenkäyntiväite, joka koskee kantajien asianajajan allekirjoituksen puuttumista kannekirjelmästä, on näin ollen hylättävä.

Kantajien asiavaltuuden puuttuminen

Asianosaisten lausumat

47 Komissio väittää, ettei kantajien kaltaisten valtiontukea saavan yrityksen paikallisten kilpailijoiden tilanne kuulu perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla jäsenvaltioiden välisen kaupan alaan. Komission mukaan kyseisen määräyksen suojelun ala ulottuu ainoastaan sellaisiin kilpailijoihin, jotka eivät harjoita toimintaansa riidanalaisen tuen myöntäneessä jäsenvaltiossa.

48 Komissio toteaa, ettei se ole velvollinen tutkimaan kyseisen tuen vaikutuksia kilpailuun tarkasti rajatulla alueella, kuten Loipersdorfissa, eikä sen vaikutuksia kilpailijoihin samassa jäsenvaltiossa tai samalla alueella, koska tämä kysymys ei liity jäsenvaltioiden väliseen kauppaan perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

49 Koska kantajat ovat sijoittautuneet tuensaajayrityksen välittömään läheisyyteen, kanteen kohteena olevalla päätöksellä ei komission mukaan tarkoiteta kantajia eikä se näin ollen koske niitä suoraan tai muutoin EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan neljättä kohtaa (josta on tullut EY 230 artiklan neljäs kohta) sovelletaan vääristyneellä tavalla tekemällä siitä objektiivinen lainmukaisuuden valvontakeino.

50 Samalla kun kantajat katsovat kannekirjelmänsä 16 kohdassa, että komissio on aloittanut valtiontukien tutkimista koskevan muodollisen menettelyn perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan nojalla, ne väittävät saman asiakirjan 7 kohdassa, että komissio on tosiasiassa katsonut riidanalaisen tuen yhteismarkkinoille soveltuvaksi perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa määritellyssä alustavassa tutkintamenettelyssä.

51 Kantajien mukaan niiltä on näin ollen viety sellainen mahdollisuus esittää huomautuksensa ilmoitetusta tukea koskevasta suunnitelmasta, joka niille annetaan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa sillä perusteella, että ne ovat kyseisessä määräyksessä tarkoitettuja osapuolia, joita asia koskee.

52 Tästä seuraa kantajien mukaan se, että näitä takeita noudatetaan niiden hyväksi ainoastaan siinä tapauksessa, että niillä on mahdollisuus riitauttaa kanteen kohteena oleva päätös yhteisön tuomioistuimessa.

53 Kantajat katsovat lisäksi, että kanteen kohteena oleva päätös koskee niitä suoraan ja erikseen. Kantajat toteavat yhtäältä, että kyseinen päätös loukkaa suoraan niiden etuja ja oikeudellista asemaa ilman, että kyseisen päätöksen täytäntöönpano edellyttäisi kansallisia täytäntöönpanotoimia. Toisaalta kanteen kohteena oleva päätös koskee kantajia niille tunnusomaisten erityispiirteiden ja sellaisen tosiasiallisen tilanteen takia, jonka perusteella ne erottuvat kaikista muista ja ne voidaan yksilöidä samalla tavalla kuin se, jolle päätös on osoitettu.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

54 Ottaen huomioon kantajien esittämien väitteiden moniselitteisyys, on aluksi selvitettävä minkälaisessa — alustavassa vai muodollisessa — tutkintamenettelyn vaiheessa kanteen kohteena oleva päätös tehtiin.

55 Perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan ensimmäisen virkkeen mukaan komissiolle on ennakkoon annettava tieto tuen myöntämistä tai muuttamista koskevasta suunnitelmasta ennen tällaisen suunnitelman toteuttamista.

56 Tämän jälkeen komissio tutkii suunnitellut tuet ensin alustavasti. Jos se toteaa tämän tutkinnan päätteeksi, että suunnitelma ei sovellu yhteismarkkinoille, se aloittaa viipymättä 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn (asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomio 2.4.1998, Kok. 1998, s. I-1719, 36 kohta).

57 Perustamissopimuksen 93 artiklassa määrätyssä menettelyssä on siis erotettava toisistaan ensinnäkin 93 artiklan 3 kohdan mukainen tukien alustava tutkintavaihe, jonka tavoitteena on ainoastaan tehdä komissiolle mahdolliseksi muodostaa alustavasti käsitys kyseisen tuen täydellisestä tai osittaisesta soveltuvuudesta yhteismarkkinoille, ja toiseksi 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu tutkintavaihe, jonka tavoitteena on tehdä mahdolliseksi, että komissio saa käyttöönsä täydelliset tiedot kaikista asiaan liittyvistä seikoista (asia C-198/91, Cook v. komissio, tuomio 19.5.1993, Kok. 1993, s. I-2487, Kok. Ep. XIV, s. I-211, 22 kohta; asia C-225/91, Matra v. komissio, tuomio 15.6.1993, Kok. 1993, s. I-3203, Kok. Ep. XIV, s. I-233, 16 kohta ja edellä 56 kohdassa mainittu asia komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomion 38 kohta).

58 Perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisen tukien alustavan tutkintavaiheen tarkoituksena on ainoastaan antaa komissiolle riittävä pohdinta- ja tutkinta-aika, jotta se voisi muodostaa alustavan käsityksen sille ilmoitetuista tukisuunnitelmista ja ilman, että syvällisempi tutkimus olisi tarpeen, päätellä, että tukisuunnitelmat soveltuvat yhteen perustamissopimuksen kanssa tai että on päinvastoin todettava, että niiden sisällön perusteella tätä yhteensoveltuvuutta on pidettävä kyseenalaisena (ks. asia C-99/98, Itävalta v. komissio, tuomio 15.2.2001, Kok. 2001, s. I-1101, 53 ja 54 kohta).

59 Perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu muodollinen tutkintamenettely, jonka perusteella komissio saa kattavat tiedot asiaan liittyvistä seikoista ennen kuin se tekee päätöksensä, on välttämätön, jos komissio kohtaa vakavia vaikeuksia arvioidessaan tuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille (edellä 57 kohdassa mainittu asia Matra v. komissio, tuomion 33 kohta).

60 Komissio voi siis pysyttäytyä 93 artiklan 3 kohdassa tarkoitetussa alustavassa tutkintavaiheessa ja tehdä päätöksen olla vastustamatta tukea vain, jos se on tämän menettelyn päättyessä vakuuttunut siitä, että kyseistä tukea koskeva suunnitelma on perustamissopimuksen mukainen.

61 Jos komissio on sitä vastoin tässä alustavassa menettelyssä tullut toisenlaiseen tulokseen tai ei ole kyennyt ratkaisemaan kaikkia tuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille koskevaan arviointiin liittyviä vaikeuksia, komissiolla on velvollisuus hankkia kaikki tarpeelliset selvitykset ja aloittaa tätä varten 93 artiklan 2 kohdan mukainen muodollinen menettely (ks. mm. asia 84/82, Saksa v. komissio, tuomio 20.3.1984, Kok. 1984, s. 1451, Kok. Ep. VII, s. 545, 13 kohta; edellä 57 kohdassa mainittu asia Cook v. komissio, tuomion 29 kohta; edellä 57 kohdassa mainittu asia Matra v. komissio, tuomion 33 kohta ja edellä 56 kohdassa mainittu asia komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomion 39 kohta).

62 Viimeksi mainittu menettely antaa muille jäsenvaltioille kuin tuen ilmoittaneelle valtiolle ja muille, joita asia koskee, takeet mahdollisuudesta tulla kuulluksi, koska perustamissopimuksessa määrätään, että komissio on velvollinen vaatimaan niitä, joita asia koskee, esittämään huomautuksensa.

63 Käsiteltävänä olevan asian osalta on todettava, että asiaan liittyvistä tiedoista ei ilmene, että kanteen kohteena oleva päätös olisi tehty perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa määrätyssä muodollisessa tutkintavaiheessa.

64 Kantajat eivät nimittäin ensinnäkään ole väittäneet, että komissio olisi julkaissut *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* tiedonannon, jossa niitä, joita asia koskee, olisi kehotettu esittämään huomautuksensa kyseistä tukea koskevasta suunnitelmasta, mitä kyseinen muodollinen tutkintamenettely edellyttää.

65 Komissio on lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kysymykseen antamassaan vastauksessa täsmentänyt, että kanteen kohteena olevan päätöksen yhteenveto julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* otsikon "EY:n perustamissopimuksen [92 ja 93] artiklan — — mukaisen valtiontuen hyväksyminen — Tapaukset, joita komissio ei vastusta" alla.

66 Komissio julkaisee tällaisen tiedonannon silloin, kun se tekee päätöksen, jossa se hyväksyy tuen aloittamatta perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaista menettelyä. Kyseinen tiedonanto on yleensä, kuten käsiteltävänä olevassa asiassakin, muodoltaan vakioluettelo kyseistä tukea koskevista tiedoista (ks. teos *Kilpailuoikeus Euroopan yhteisöissä,* osa II A, "Valtiontukea koskevat säännöt", 1999, s. 35, 36 kohta).

67 Asian taustaa koskevien seikkojen esittelystä ilmenee lopuksi, että komissio teki kanteen kohteena olevan päätöksen 3.2.1999 eli sellaisessa sitovassa pohdinta- ja tutkimusajassa, jonka pituuden yhteisöjen tuomioistuin on arvioinut kahdeksi kuukaudeksi ja joka komissiolla oli edellä mainitusta päivämäärästä 5.1.1999 alkaen käytettävissään ilmoitetun suunnitelman alustavaa tutkintaa varten (ks. vastaavasti asia 120/73, Lorenz, tuomio 11.12.1973, Kok. 1973, s. 1471, Kok. Ep. II, s. 177, 4 kohta ja edellä 58 kohdassa mainittu asia Itävalta v. komissio, tuomion 56 kohta ja 72–74 kohta).

68 Näin ollen on katsottava, että kanteen kohteena oleva päätös on tehty perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa määrätyssä alustavassa tutkintamenettelyssä.

69 Kantajat voivat saada hyväkseen ne takeet, jotka niillä olisi ollut perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisessa tutkintamenettelyssä, jos komission olisi tällainen menettely pitänyt aloittaa, ainoastaan siinä tapauksessa, että niillä on mahdollisuus riitauttaa yhteisön tuomioistuimessa sellainen päätös, joka — kuten käsiteltävänä olevassa asiassa — on tehty perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisessa alustavassa tutkintamenettelyssä.

70 Perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin osapuoliin, joita asia koskee, kuuluvat paitsi ne tahot, jotka sellaisenaan saavat hyväkseen ne menettelylliset takeet, joista on määrätty kyseisen määräyksen mukaisen tukia koskevien suunnitelmien muodollisen tutkintamenettelyn osalta, myös sellaiset yritykset, joiden etuihin riidanalaisen tuen myöntäminen saattaa vaikuttaa, mukaan lukien tuensaajan kilpailijayritykset (asia 323/82, Intermills v. komissio, tuomio 14.11.1984, Kok. 1984, s. 3809, Kok. Ep. VII, s. 667, 16 kohta).

71 Tältä osin on riidatonta, että kantajat ovat kyseessä olevan tuen saajana olevan hotellin suoria kilpailijoita ja että kanteen kohteena olevassa päätöksessä niillä todetaan olevan tämä erityispiirre.

72 Tältä osin on täsmennettävä, että kannekirjelmänsä 2 kohdassa kantajat korostavat, ettei niitä perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan edellytysten vastaisesti ole kuultu kilpailijayritysten ominaisuudessa.

73 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella on pääteltävä, että kantajat ovat perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja osapuolia, joita asia koskee. Näin ollen on katsottava, että kanteen kohteena oleva päätös koskee kantajia suoraan ja erikseen siltä osin kuin komissio toteaa siinä perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä aloittamatta, että Itävallan viranomaisten myöntämä tuki soveltuu yhteismarkkinoille (ks. vastaavasti edellä 57 kohdassa mainittu asia Cook v. komissio, tuomion 26 kohta ja asia T-188/95, Waterleiding Maatschappij v. komissio, tuomio 16.9.1998, Kok. 1998, s. II-3713, 57 ja 86 kohta).

74 Näiltä osin komission väitteillä, joiden mukaan kantajien tilanne ei kuulu perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun jäsenvaltioiden välisen kaupan alaan, ei ole merkitystä.

75 Tämä kysymys koskee yksinomaan sitä, onko tietty toimenpide luokiteltava yhteisön kilpailusäännöissä tarkoitetuksi valtiontueksi, eikä niitä edellytyksiä, joiden mukaan kumoamiskanne voidaan nostaa perustamissopimuksen 173 artiklan neljännen kohdan nojalla.

76 Tästä seuraa, että tämän kysymyksen tarkastelu kuuluu asiaa koskevan aineellisen kysymyksen eikä kanteen tutkittavaksi ottamisen alaan.

77 Kantajat ovat näin ollen sellaisessa asemassa, että ne voivat vaatia kanteen kohteena olevan päätöksen kumoamista.

78 Edellä esitetyistä näkökohdista seuraa, että kannetta koskeva oikeudenkäyntiväite on hylättävä.

Aineellinen kysymys

79 Väitteet, jotka kantajat ovat esittäneet tukeakseen kumoamisvaatimustaan, voidaan ryhmitellä kahdeksaksi kanneperusteeksi, jotka koskevat sitä, että niiden oikeutta tulla kuulluksi on loukattu; kanteen kohteena olevan päätöksen perustelujen riittämättömyyttä; perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan ja 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan noudattamatta jättämistä; syrjintäkiellon periaatteen loukkaamista; tuensaajayrityksen paikallisten kilpailijoiden sijoittautumisoikeuden loukkaamista; kanteen kohteena olevan päätöksen ristiriitaa ympäristönsuojelua koskevan yhteisön lainsäädännön kanssa ja lopuksi harkintavallan väärinkäyttöä.

Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaista oikeutta tulla kuulluksi on loukattu

Asianosaisten lausumat

80 Kantajat katsovat, että komissio oli perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan määräysten mukaisesti velvollinen antamaan niille tilaisuuden tulla kuulluksi ennen kanteen kohteena olevan päätöksen tekemistä.

81 Kantajat toteavat, että komissio, jolle ilmoitettiin kyseistä tukea koskevasta suunnitelmasta 20.11.1997, teki kanteen kohteena olevan päätöksen 3.2.1999 selvästi perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa määrätyssä muodollisessa tutkintamenettelyssä.

82 Komissio saattoi kantajien mukaan pitäytyä perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaiseen alustavaan vaiheeseen ainoastaan, jos se ei ollut kohdannut vakavia vaikeuksia kyseisessä ensimmäisessä tutkinnassa. Muussa tapauksessa se oli kantajien mukaan velvollinen aloittamaan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen muodollisen tutkintamenettelyn voidakseen arvioida, oliko tuki yhteismarkkinoille soveltuva.

83 Koska komissio on laiminlyönyt tämän muodollisuuden, se on kantajien mukaan tehnyt vakavan menettelyvirheen ja jättänyt ottamatta huomioon ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 artiklan.

84 Komissio katsoo, että se on tehnyt kanteen kohteena olevan päätöksen lainmukaisesti perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa määrätyssä alustavassa tutkintamenettelyssä ilman, että se olisi ollut velvollinen aloittamaan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaista muodollista tutkintamenettelyä.

85 Komissio toteaa, että perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa määrätyssä alustavassa tutkintamenettelyssä tuensaajan mahdollisilla kilpailijoilla ei ole minkäänlaisia menettelyllisiä oikeuksia ja että komission asiana ei ollut tutkia näiden esittämiä vastalauseita vaan muodostaa alustava näkemys siitä, olivatko ilmoitetut tukia koskevat suunnitelmat soveltuvia yhteismarkkinoille.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

86 Tukeakseen käsitystään siitä, että niiltä on evätty perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen muodollisen tutkintamenettelyn tarjoamat menettelylliset takeet, kantajat väittävät ensiksi, että tutkintamenettely on käsiteltävänä olevassa asiassa toteutettu tosiasiassa kyseisen määräyksen mukaisesti, mutta ilman, että niitä olisi kuultu määräyksessä edellytetyllä tavalla.

87 Kuten edellä 62–67 kohdassa on jo todettu, kanteen kohteena oleva päätös tehtiin perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisen alustavan tutkintamenettelyn päätteeksi, eli aloittamatta perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaista muodollista tutkintamenettelyä, jossa niitä, joita asia koskee, on kehotettava esittämään huomautuksensa.

88 Kantajat väittävät toiseksi, että niillä olisi joka tapauksessa pitänyt olla perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa määrätyt takeet, koska komissio oli vakavien vaikeuksien takia velvollinen toimimaan kyseisen määräyksen edellyttämällä tavalla ja kuulemaan niitä ennen kanteen kohteena olevan päätöksen tekemistä.

89 Tältä osin on todettava, että sen määrittämiseksi, oliko komissio velvollinen aloittamaan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa määrätyn muodollisen tutkintamenettelyn ja tässä yhteydessä kuulemaan kantajia, on tutkittava — kuten edellä 59 kohdassa on todettu — saattoiko komissio perustellusti katsoa, että kyseisen tuen soveltuvuus yhteismarkkinoille ei aiheuttanut vakavia arviointivaikeuksia ottaen huomioon ne tiedot, joita sillä oli käytettävissään.

90 Jos tuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille koskevia vakavia arviointivaikeuksia ei ilmene, missään perustamissopimuksen määräyksessä tai muussa oikeussäännössä ei velvoiteta komissiota toimimaan muulla tavalla kuin se on tehnyt perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisessa alustavassa tutkintamenettelyssä, eikä erityisesti kuulemaan niitä, joita asia koskee, kuten sen olisi pitänyt tehdä siinä tapauksessa, että se olisi aloittanut perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen muodollisen tutkintamenettelyn.

91 Ennen kuin on mahdollista lausua ensimmäisestä kanneperusteesta, on tutkittava kaikkia muita perusteita, joita kantajat ovat esittäneet kanteen kohteena olevan päätöksen osalta, jotta voitaisiin arvioida, voidaanko niiden perusteella havaita sellainen vakava vaikeus, jonka kohdatessaan komission olisi pitänyt aloittaa muodollinen tutkintamenettely.

Toinen kanneperuste, joka koskee kanteen kohteena olevan päätöksen perustelujen riittämättömyyttä

Asianosaisten lausumat

92 Kantajat väittävät, ettei kanteen kohteena oleva päätös perustu riittäviin tietoihin, jotka koskevat relevanttien markkinoiden tilannetta, Siemensin hotellin ennakoitavissa olevaa markkinaosuutta tai kilpailijayritysten asemaa, erityisesti niiden markkinaosuuksia ja kapasiteetteja.

93 Komissio väittää, että kanteen kohteena olevan päätöksen 3.2.2 kohdassa tarkastellaan yksityiskohtaisesti suunnitellun tuen vaikutuksia markkinoihin ja ettei ollut tarpeen tai edes mahdollista tutkia asiaa perusteellisemmin. Komissio

väittää, että se on perustellusti tyytynyt toteamaan, että ainoastaan sellaiset hotellit, jotka jo toimivat Steiermarkin kylpylä-alueella ja jotka tavoittelevat kansainvälistä asiakaskuntaa, kilpailevat suoraan tuensaajan kanssa.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

94 Tältä osin on muistettava, että EY:n perustamissopimuksen 190 artiklan (josta on tullut EY 253 artikla) mukainen perusteluvelvollisuus määräytyy kyseisen säädöksen, päätöksen tai muun toimenpiteen luonteen mukaan ja tämän määräyksen mukaisista perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä toimenpiteen tehneen toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt ja että toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden. Perusteluja koskevaa vaatimusta on arvioitava asiaan liittyvien olosuhteiden perusteella, joita ovat muun muassa toimenpiteen sisältö, esitettyjen perustelujen luonne ja se tarve, joka niillä, joille päätös on osoitettu tai joita se koskee suoraan ja erikseen, voi olla saada selvennystä tilanteeseen. Perusteluissa ei tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia, koska tutkittaessa sitä, täyttävätkö päätöksen perustelut perustamissopimuksen 190 artiklan vaatimukset, on otettava huomioon päätöksen sanamuodon lisäksi myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt (asia C-17/99, Ranska v. komissio, tuomio 22.3.2001, Kok. 2001, s. I-2481, 35 ja 36 kohta ja asia T-266/94, Skibsvaerftsforeningen ym. v. komissio, tuomio 22.10.1996, Kok. 1996, s. II-1399, 230 kohta).

95 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa käsiteltävänä olevan asian osalta, että kanteen kohteena olevan päätöksen 3.2.2 kohdassa esitellään asian kannalta olennaiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat ja erityisesti relevanttien alueellisten markkinoiden kehitys, olemassa olevien hotellien käyttöaste sekä riidanalaisen tuen määrän ja investointien ja käyttökustannusten välinen suhde.

96 Tällaiset perustelut ovat riittävät sen kannalta, että kantajille selviävät kanteen kohteena olevan päätöksen syyt ja että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi tutkia sen laillisuuden perustamissopimuksen 173 artiklan perusteella.

97 Lisäksi niiltä osin kuin kantajien väitteet on ymmärrettävä siten, että niillä pyritään arvostelemaan sen tarkastelun puutteellisuutta, jonka komissio on toteuttanut arvioidakseen kyseisen tuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille, on muistettava, että tällainen kysymys ei liity sellaiseen olennaisten muotomääräysten rikkomiseen, joka voi aiheuttaa sen, että kanteen kohteena oleva päätös on lainvastainen, vaan tarkasteluun, joka koskee sitä, onko komissio asianmukaisesti arvioinut mainitun tuen soveltavuutta (ks. vastaavasti edellä 56 kohdassa mainittu asia komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomion 67 kohta).

98 Toinen kanneperuste on näin ollen hylättävä.

Kolmas kanneperuste, joka koskee perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdan rikkomista

Asianosaisten lausumat

99 Kantajat arvostelevat komissiota ensinnäkin siitä, ettei tämä ole sisällyttänyt Siemensin hotellille myönnetyn valtiontuen määrään, joka on 1 703 873 euroa (23 445 810 ATS), Loipersdorfin kylpylän antamaa sitoumusta varata Siemensin hotellista päivittäin 50 huonetta markkinahintaan kolmen vuoden ajan.

100 Tällainen sitoumus merkitsee kantajien mukaan tukea, jonka määrä on 7 267,28 euroa (100 000 ATS) päivässä, eli lähes 7 957 675 euroa

(109 500 000 ATS) kolmessa vuodessa. Näin ollen kyseisen tuen kokonaismäärä ei enää ole 1 703 873 euroa (23 445 810 ATS) vaan 9 661 549 euroa (132 945 810 ATS). Ottaen huomioon kokonaisinvestoinnin, jonka määrä on 38 100 000 euroa (524 000 000 ATS), komission olisi kantajien mukaan pitänyt katsoa bruttoavustusekvivalentin suuruudeksi 25,4 prosenttia eikä 4,45 prosenttia.

101 Kyseisellä huoneiden varaamisella ei varattujen huoneiden määrästä riippumatta ole kantajien mukaan mitään vaikutusta niihin tuloihin, joita kylpylä saa sisäänpääsymaksuina ja ravintolatilauksina, paitsi jos sata henkilöä voitaisiin majoittaa päivittäin ilmaiseksi Siemensin hotelliin.

102 Kantajat arvostelevat komissiota toiseksi siitä, ettei tämä ole myöskään ottanut huomioon sitä, että Loipersdorfin kylpylä on sitoutunut antamaan Siemensin hotellin yksinomaiseen käyttöön 200 lepotuolia lähteisiin yhteydessä olevissa lepotiloissa virallisen päiväkohtaisen pääsymaksun hintaan ja varaamaan kyseiselle hotellille suoran ja yksinomaisen pääsyn lähteille.

103 Komissio esittää vastaväitteenään, ettei Siemensin hotellin ja Loipersdorfin kylpylän välillä tehty sopimus sisällä peiteltyjä lupauksia valtiontuesta. Koska kylpylä on liikeyritys, hankkeen suunnittelun missään vaiheessa ei ole suunniteltu huoneiden varaamista ilmaiseksi. Huoneita on komission mukaan sitä vastoin tarkoitus markkinoida osana lähteiden asiakkaille tarjottua palvelukokonaisuutta.

104 Huoneiden varaamista koskevaa takuuta ei komission mukaan voida pitää tukena, koska niiden tulojen määrä, joita kylpylä saa 200 lepotuolin päivittäistä varaamista koskevan lausekkeen perusteella, ylittää selvästi niiden kustannusten määrän, joita 50 huoneen pysyvästä varaamisesta kolmeksi vuodeksi aiheutuu.

105 Komissio toteaa lisäksi, että huoneiden varaamista koskevan velvoitteen kesto on kolme vuotta ja lepotuolien varaamista koskevan velvoitteen kesto 20 vuotta. Kuudennesta vuodesta alkaen lepotuolien varaamista koskevaa lauseketta voidaan muuttaa siten, että tarvittujen paikkojen keskimääräinen vähentyminen otetaan huomioon. Lähteiden yhteydessä olevia lepotiloja koskevien 200 pääsylipun varaaminen on komission mukaan kuitenkin realistista hotellille, jolla on 500 majoituspaikan kapasiteetti. Komission mukaan voidaan väittää, että Siemensin hotelli ei joudu vaatimaan lepotuolien varaamista koskevan lausekkeen muuttamista, ottaen huomioon sen kantajien esittämän seikan, että kylpylähotellien käyttöaste on 77 prosenttia. Näin ollen ei ole aihetta odottaa, että sopimuksen täytäntöönpanon kuudennesta vuodesta alkaen kylpylästä varattujen lepotuolien vuokraus tuntuvasti vähenisi.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

106 Perustamissopimuksessa määritellyn valtiontuen käsite on oikeudellinen ja sitä on arvioitava objektiivisten seikkojen perusteella (asia C-83/98 P, Ranska v. Ladbroke Racing ja komissio, tuomio 16.5.2000, Kok. 2000, s. I-3271, 25 kohta).

107 Toimenpidettä, jonka julkinen laitos toteuttaa — kuten käsiteltävänä olevassa asiassa — suhteessa yksityiseen yritykseen varaussopimuksen nojalla, ei lähtökohtaisesti voida sulkea perustamissopimuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen käsitteen ulkopuolelle ainoastaan sillä perusteella, että sopimuspuolet sitoutuvat vastavuoroisiin suorituksiin (ks. vastaavasti asia T-14/96, BAI v. komissio, tuomio 28.1.1999, Kok. 1999, s. II-139, 71 kohta).

108 Sen arvioimiseksi, onko valtion toimenpidettä pidettävä tukena, on määritettävä, saako tuensaajayritys sellaista taloudellista etua, jota se ei olisi saanut normaalien markkinaedellytysten vallitessa (asia T-98/00, Linde v. komissio, tuomio 17.10.2002, Kok. 2002, s. II-3961, 39 kohta).

109 Tässä tapauksessa kantajat eivät voi arvostella komissiota siitä, ettei tämä ole sisällyttänyt kyseisen tuen määrään kylpylöiden sellaisia rahoitusmenoja, jotka perustuvat sen velvollisuuteen varata päivittäin 50 huonetta Siemensin hotellissa.

110 Komissio on nimittäin kanteen kohteena olevan päätöksen 2.2 kohdassa tarkastellut kylpylän ja Siemensin hotellin välistä vastavuoroista varaussopimusta.

111 Ei myöskään vaikuta siltä, että komissio olisi virheellisin perustein katsonut, että Itävallan viranomaiset olivat toimittaneet sille riittävästi tietoja, jotka osoittivat, että kylpylä oli tehnyt kyseisen sopimuksen puhtaasti taloudellisin perustein ja että kyseisen sopimuksen määräyksiin ei sisältynyt minkäänlaista valtiontukeen liittyvää piirrettä.

112 Kantajien väitteiden perusteella ei voida päätellä, että Siemensin hotellin ja Loipersdorfin kylpylän välisen sopimuksen määräykset eivät olisi osa kahden yksityisen toimijan välillä tehtyä tavanomaista liiketointa.

113 Ensinnäkin on todettava, että toisin kuin kantajat väittävät, lauseke, joka koskee 50 huoneen varaamista päivittäin Siemensin hotellissa, ei millään tavalla johda siihen, että hotelliin voidaan päivittäin majoittaa ilmaiseksi 100 henkilöä kylpylälaitoksen kustannuksella.

114 Ensinnäkään siinä tapauksessa, että kyseisiin 50 huoneeseen löytyy kokonaan tai osittain asiakkaita, niitä tuloja, joita saadaan asiakkaiden Siemensin hotellille maksamasta huoneiden hinnasta ei voida pitää varoina, jotka olisivat alkuperältään valtion varoja.

115 Toisaalta sellaisen mahdollisen tulonmenetyksen vastikkeena, joka kylpylälle aiheutuu sen velvollisuudesta maksaa kolmen vuoden ajan keskihintaa 50 huoneesta, siinä tapauksessa että huoneita ei tosiasiassa käytettäisi, ovat ne tulot, jotka kylpylä saa sillä perusteella, että Siemensin hotelli on sitoutunut vuokraamaan 200 lepotuolia lähteille johtavista lepotiloista.

116 Sen perusteella, että Loipersdorfin kylpylähotellien käyttöaste on kantajien esittämä 77 prosenttia, Siemensin hotellin, jolla on 500 vuodepaikkaa, on katsottava pystyvän joka tapauksessa noudattamaan kylpylälaitoksen hyväksi tehtyä lauseketta, joka koskee 200 lepotuolin varaamista.

117 Ottaen huomioon, että lepotuolin päivittäinen vuokrahinta on 18,09 euroa (249 ATS), kuten väliintulija on esittänyt kantajien sitä kiistämättä, 200 paikan varaamista koskeva lauseke on omiaan tuottamaan kylpylälle päivittäiset tulot, joiden määrä on noin 3 618 euroa (49 800 ATS), tai, ottaen huomioon 357 työpäivää vuodessa, vuosittaiset tulot, joiden määrä on 1 291 626 euroa (17 778 600 ATS), eli 25 832 520 euroa (355 572 000 ATS) sinä 20 vuoden ajanjaksona, jolloin sopimuspuolten vahvistama lauseke on voimassa.

118 Ei ole aihetta olettaa, että 200 paikan varaamista koskevaa lauseketta olisi syytä tarkistaa alaspäin sopimuksen täytäntöönpanon kuudennesta vuodesta alkaen, koska on katsottava, että Siemensin hotelli pystyy kantajien esittämän 77 prosentin käyttöasteen ansiosta kaikissa tilanteissa varmistumaan siitä, että sen asiakkaat käyttävät kaikkia 200 paikkaa.

119 Ottaen huomioon määrältään yli 25 000 000 euron (334 000 000 ATS) vastikkeen, jonka kylpylä oletettavasti saa 20 vuoden kuluessa 200 lepotuolin varaamista koskevan lausekkeen nojalla, ei näin ollen voida hyväksyä kantajien näkemystä siitä, että kylpylän antama sitoumus varata päivittäin 50 huonetta Siemensin hotellissa kolmen vuoden ajan merkitsisi tukea, jonka määrä on 7 957 675 euroa (109 500 000 ATS).

120 On vielä todettava, että tulojen määrä, jonka kantajat väittävät Siemensin hotellin saavan 50 huoneen varaamista koskevan lausekkeen nojalla, perustuu vahvistamattomaan arvioon, jonka mukaan yöpymisen hinta on 145,35 euroa (2 000 ATS), kun taas esimerkiksi Royal Bank of Scotland oli arvioinut kyseiseksi hinnaksi 87,20 euroa (1 200 ATS) markkinatutkimuksessa, joka siltä oli tilattu Siemensin hotellin rakentamista varten.

121 Alennus, jonka suuruus on 10 prosenttia ja johon ei ole otettu kantaa kanteen kohteena olevassa päätöksessä ja josta on sovittu Siemensin hotellin hyväksi 200 lepotuolin varaamista koskevassa lausekkeessa, ei ole omiaan horjuttamaan olennaisesti edellä esitettyjä päätelmiä.

122 Kantajat eivät näin ollen ole kyenneet osoittamaan, että vastavuoroisen varaussopimuksen määräyksiin sisältyisi valtiontukeen liittyviä piirteitä.

123 On katsottava, että kolmannella kanneperusteella ei ole osoitettu sellaisen vakavan vaikeuden olemassaoloa, jonka perusteella komissio olisi ollut velvollinen aloittamaan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen muodollisen tutkintamenettelyn.

Neljäs kanneperuste, joka koskee perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan rikkomista

Asianosaisten lausumat

124 Kantajat väittävät, että arvioitaessa sitä, soveltuuko valtiontuki yhteismarkkinoille, on otettava huomioon olemassa oleva ylikapasiteetti, kysynnän kasvun väheneminen, tuensaajan asema relevanteilla markkinoilla sekä tukea koskevat yksityiskohtaiset ehdot.

125 Kantajien mukaan hotellihuoneiden käyttö vähenee jatkuvasti Loipersdorfin kunnassa ja Steiermarkin kylpyläalueella. Vuonna 1996 kirjattiin 133 196 yöpymistä, mikä merkitsi 60,8 prosentin käyttöastetta. Viisi vuotta aikaisemmin Loipersdorfin hotelleissa kirjattiin 266,9 yöpymistä, eli käyttöaste oli tuolloin 73 prosenttia. Kehitys oli vastaavaa Steiermarkin muissakin kylpyläkeskuksissa.

126 Kantajien mukaan kaikki toiveet luoda täysin uusi segmentti asianomaisen kylpylä-alueen saturaation ratkaisemiseksi kariutuivat. Kansainvälinen hotelliketju Steigenberger luopui riittämättömän käyttöasteen takia hotellitoiminnasta Bad Waltershofissa, koska se ei kyennyt vetämään puoleensa riittävästi saksalaisia

asiakkaita. Bad Blumaun kylpylä ei puolestaan menestynyt toivotulla tavalla huolimatta ennennäkemättömästä markkinointikampanjasta kansainvälisen asiakaskunnan houkuttelemiseksi.

127 Itävallan viranomaiset toimittivat kantajien mukaan komissiolle ainoastaan yhden tutkimuksen, joka koski Blumaun kylpylää ja joka oli laadittu vuonna 1994. Muissa lausunnoissa, joihin komissio viittaa, riidanalaista suunnitelmaa arvioidaan ainoastaan viittaamalla liikkeenjohtoa koskeviin perusteisiin, ja ne koskevat investointien taloudellisia perusteluja sijoittajien kannalta ja kyseisen suunnitelman toteuttamiskelpoisuutta. Tältä osin komission mainitsemassa Parnell Kerr Forster Associatesin tutkimuksessa päätellään, ettei kyse ole erityisen houkuttelevasta investoinnista.

128 Kantajat toteavat, että Siemensin hotellin avaamisen takia kysyntä — ja erityisesti kansainvälinen kysyntä — ei voi yltää lisääntyneiden majoituspaikkojen tarjontaan. Näin ollen tällainen investointi yhdistettynä riidanalaiseen valtiontukeen johtaa kantajien mukaan tuhoisaan kilpailuun hotellien välillä ja vääristää kilpailuedellytyksiä.

129 Kantajien mukaan valtiontukea ei ole myönnettävä silloin kun markkinoiden tasapaino on vaakalaudalla tai kun tuensaajalla on, kuten tässä tapauksessa, huomattavia omia varoja. Siemens AG Austria on lisäksi saanut valtiontukea useaan otteeseen (asia C-278/95 P, Siemens v. komissio, tuomio 15.5.1997, Kok. 1997, s. I-2507).

130 Komissio esittää vastauksenaan, että kanteen kohteena oleva päätös perustuu kyseisen päätöksen 2.2 kohdassa mainittuihin tutkimuksiin ja lausuntoihin. Vuoden 1994 tutkimus koskee Steiermarkin kylpyläturismin pitkän aikavälin näkymiä, ja siinä esitetään tiettyjä tätä koskevia kehitysehdotuksia, ja kyseisellä tutkimuksella voidaan todellakin katsoa oleva viitearvoa. Mainittuja ehdotuksia ei näin ollen voida pitää käyttökelvottomina vain muutama vuosi sen jälkeen, kun niiden täytäntöönpano on alkanut.

131 Se, että Parnell Kerr Forster Associatesin tutkimus vihjaa erityisen mielenkiintoisten sijoitusmahdollisuuksien puuttumiseen, ei merkitse komission mukaan sitä, ettei suunnitelma ole toteuttamiskelpoinen, vaan pikemminkin sitä, että tuotto-odotukset ovat suhteellisen vaatimattomat verrattuina muihin investointeihin. Näin ollen on osoitettu, että valtiontuki oli tarpeellinen toiminnan kannustamiseksi. Tutkimusta on näin ollen perustellusti pidetty ratkaisevana kanteen kohteena olevassa päätöksessä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

132 EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa määrätään, että yhteismarkkinoille soveltuvana voidaan pitää tukea tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin ja kilpailun edellytyksiä yhteisössä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla.

133 Tältä osin on todettava, että toisin kuin kantajat väittävät, ei vaikuta siltä, että arvioinnissa, johon komissio on tukeutunut todetessaan, että myönnetty valtiontuki oli omiaan suosimaan sellaisen alueen kehitystä, joka täyttää tarvittavat edellytykset perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdassa määrättyjen alueellisten tukien saamiselle, ei ole ilmennyt sellaisia vakavia vaikeuksia, joilla voitaisiin perustella perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen muodollisen tutkintamenettelyn aloittaminen.

134 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei näin ollen voi katsoa, että olisi osoitettu, että majoituspaikkojen käyttöaste Steiermarkin kylpyläalueella olisi väitetyllä tavalla pienentynyt tai että relevantit markkinat olisivat kantajien esittämällä tavalla vaakalaudalla. Kantajat itse toteavat, että kylpylähotellien nykyinen käyttöaste on 77 prosenttia ja huomauttavat sitä paitsi, että majoituspaikkakapasiteetin kokonaiskäyttöaste vuonna 1996 oli ainoastaan 60,8 prosenttia.

135 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei näin ollen katso, että komission olisi pitänyt toteuttaa relevantteja markkinoita koskeva syvällisempi tarkastelu voidakseen kanteen kohteena olevan päätöksen 3.2.2 kohdassa katsoa, että kehitys ilmensi tasaista kasvua ja etteivät sen alueen, jota kyseinen tuki koski, terveysturismin alueelliset markkinat ole saturaatiotilassa; että Loipersdorfin neljän tähden hotellien käyttöaste on korkea ja lopuksi että Siemensin hotellilla on kapasiteetti vetää puoleensa ylimääräisiä kansainvälisiä asiakkaita aiheuttamatta liikakapasiteettia.

136 Kantajat ovat lisäksi tyytyneet väittämään yleisesti ja ilman pienintäkään näyttöä, että Institut für Technologie- und Regionalpolitikin vuoden 1994 lokakuussa laatima kertomus Steiermarkin alueellisesta kehityksestä on vanhentunut.

137 Kuten kanteen kohteena olevassa päätöksessä todetaan, kyseisessä kertomuksessa korostetaan kantajien sitä kiistämättä, että Steiermarkin kylpylä-alueen olemassa olevien rakenteiden parantaminen on ennakkoedellytys alueen matkailun kehittämiselle. Kyseisessä kertomuksessa suositellaan, että alueella kehitetään kansainväliselle asiakaskunnalle suunnattua kylpylä- ja terveysmatkailua ja että tässä tarkoituksessa myös monipuolistetaan matkailijoille suunnattujen palvelujen tarjontaa ja että se kohdistetaan erityisesti tiettyihin asiakasryhmiin. Tältä osin on pidetty olennaisena hotellikapasiteetin laajentamista tasolla, joka on olemassa olevien hotellien tasoa korkeampi ja jolle Siemensin hotelli selvästi kuuluu.

138 Kantajat eivät ole asettaneet kyseenalaiseksi sitä myönteistä vaikutusta, joka tuetulla investoinnilla on paikallisiin työmarkkinoihin, joiden osalta hankkeen on todettu olevan omiaan luomaan välittömästi 150 työpaikkaa. Kantajat eivät ole myöskään kiistäneet näkymiä, jotka koskevat erityisesti naispuolisen työvoiman työttömyyden vähentämistä terveysmatkailun alalla luotujen työpaikkojen avulla.

139 Kantajat eivät ole myöskään osoittaneet todeksi väitettään siitä, että Siemens AG Austria on jo saanut valtiontukea useaan otteeseen. Oikeustapaus, johon tämän näkemyksen tueksi viitattiin, koski valtiontukea, jota myönnettiin Siemens AG:lle, joka on Brysseliin sijoittautunut Belgian oikeuden mukaan perustettu yhtiö ja joka toimi muulla alalla kuin hotellialalla. Siemensin hotellille myönnetyn tuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille on näin ollen arvioitava ottaen huomioon ainoastaan sille ominaiset piirteet.

140 Parnell Kerr Forster Associatesin tutkimukseen sisältyvä viittaus riidanalaisen hotellihankkeen vähäiseen tuottavuuteen ei sellaisenaan ole omiaan osoittamaan, että kyseinen hanke on pohjimmiltaan soveltumaton edistämään Steiermarkin kylpyläalueen kehitystä.

141 On todettava, että neljännellä kanneperusteella ei ole osoitettu sellaisen vakavan vaikeuden olemassaoloa, jonka perusteella komissio olisi ollut velvollinen aloittamaan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen muodollisen tutkintamenettelyn.

Viides kanneperuste, joka koskee EY:n perustamissopimuksen 6 artiklan ensimmäisen kohdan (josta on muutettuna tullut EY 12 artiklan ensimmäinen kohta) rikkomista

Asianosaisten lausumat

142 Kantajat väittävät, että lupaus taatusta käytöstä, joka liittyy suoraa pääsyä lähteille koskevaan varaukseen, loukkaa perustamissopimuksen 6 artiklan ensimmäisessä kohdassa ilmaistua syrjintäkiellon periaatetta.

143 Komission mukaan kantajat eivät millään tavalla selitä, miten niitä on edellä mainitussa määräyksessä tarkoitetulla tavalla syrjitty niiden kansalaisuuden perusteella. Komission mukaan kantajat eivät väitä, että Siemensin hotellia olisi kohdeltu edullisemmin kuin sen itävaltalaisia kilpailijoita sen takia, että se on saksalaisen konsernin tytäryhtiö.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

144 Perustamissopimuksen 6 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään, että kaikki kansalaisuuteen perustuva syrjintä on kiellettyä "[perustamis]sopimuksen soveltamisalalla" ja "sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen erityismääräysten soveltamista".

145 Käsiteltävänä olevassa asiassa on yhtäältä ilmeistä, että riidanalaista tukea saava yritys on Itävallan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, eikä ole edes väitetty, että kyseinen tuki olisi hyväksytty sen takia, että tuensaajayritys on sellaisen konsernin tytäryhtiö, joka ei ole itävaltalainen.

146 Toisaalta perustamissopimuksen 6 artiklan ensimmäistä kohtaa sovelletaan itsenäisesti ainoastaan sellaisissa yhteisön oikeudessa säännellyissä tilanteissa, joita varten perustamissopimuksessa ei ole erityisiä syrjinnän kieltäviä määräyksiä (asia C-179/90, Merci convenzionali porto di Genova, tuomio 10.12.1991, Kok. 1991, s. I-5889, Kok. Ep. XI, s. I-537, 11 kohta ja asia C-379/92, Peralta, tuomio 14.7.1994, Kok. 1994, s. I-3453, Kok. Ep. XVI, s. I-15, 18 kohta).

147 Tästä seuraa, ettei perustamissopimuksen 6 artiklan ensimmäistä kohtaa sovelleta itsenäisesti käsiteltävänä olevassa asiassa EY:n perustamissopimuksen kilpailumääräysten olemassaolon takia. Kilpailumääräyksissä ei kielletä syrjintää, joka perustuu niiden yritysten kansalaisuuteen, joita on väitetty syrjityn, vaan viitataan relevantteihin tiettyä alaa koskeviin ja maantieteellisiin markkinoihin.

148 On katsottava, että viidennellä kanneperusteella ei ole osoitettu sellaisen vakavan vaikeuden olemassaoloa, jonka perusteella komissio olisi ollut velvollinen aloittamaan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen muodollisen tutkintamenettelyn.

Kuudes kanneperuste, joka koskee sijoittautumisvapautta koskevien yhteisön oikeuden määräysten rikkomista

Asianosaisten lausumat

149 Kantajat toteavat, että riidanalainen tuki on ristiriidassa sellaisen yleisen sijoittautumisvapautta koskevan ohjelman kanssa, jonka tarkoituksena on EY:n perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan h alakohdan (josta on tullut EY 44 artiklan 2 kohdan h alakohta) mukaisesti taata se, että sijoittautumisedellytyksiä ei vääristetä jäsenvaltioiden myöntämillä tuilla. Kyseisten määräysten tarkoituksena on kantajien mukaan estää se, että ulkomaiset yritykset saavat tiettyyn jäsenvaltioon sijoittautuessaan sellaisia etuja, joita kyseisen jäsenvaltion yrityksillä ei ole.

150 Komissio katsoo, että yksittäinen tuki ei voi kuulua perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan h alakohdan soveltamisalaan. Kaikki päätökset, joissa hyväksytään valtiontuki, hyödyttäisivät väistämättä ainoastaan tuensaajayritystä,

mikä näin ollen vaikeuttaisi kilpailijoiden sijoittautumisedellytyksiä. Näin ollen kantajien väitteet merkitsevät komission mukaan sitä, että yksittäiset tuet olisivat kyseisen määräyksen nojalla kokonaan kiellettyjä, mitä korkeat sopimuspuolet eivät varmasti ole koskaan tarkoittaneet.

151 Komission mukaan näin ollen on pikemminkin ajateltava, että määräyksellä, johon on vedottu, on tarkoitus kieltää ulkomaille sijoittautumiseen myönnetyt tuet. Kanteen kohteena oleva päätös ei kuitenkaan koske tämäntyyppisiä tukia.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

152 Edellä esitetyistä seikoista ja erityisesti viidennen kanneperusteen tarkastelusta seuraa, että kanteen kohteena olevassa päätöksessä todetaan yhteismarkkinoille soveltuvaksi tuki, jonka Itävallan viranomaiset ovat myöntäneet siihen, että Itävallan oikeuden mukaan perustettu yritys alkaa toimia Itävallan alueella.

153 Kuten EY:n perustamissopimuksen 52 artiklan ensimmäisestä kohdasta (josta on muutettuna tullut EY 43 artiklan ensimmäinen kohta) ja EY:n perustamissopimuksen 58 artiklan ensimmäisestä kohdasta (josta on tullut EY 48 artiklan ensimmäinen kohta) ilmenee, sijoittautumisoikeutta koskevien määräysten tarkoituksena on poistaa rajoituksia, jotka kohdistuvat jäsenvaltion kansalaisten ja yhtiöiden vapauteen sijoittautua toisen jäsenvaltion alueelle, mistä ei ole kysymys käsiteltävänä olevassa asiassa.

154 Tästä seuraa, että määräyksiä, joihin on vedottu, ei voida soveltaa käsiteltävänä olevassa asiassa.

155 On katsottava, että kuudennella kanneperusteella ei ole osoitettu sellaisen vakavan vaikeuden olemassaoloa, jonka perusteella komissio olisi ollut velvollinen aloittamaan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen muodollisen tutkintamenettelyn.

Seitsemäs kanneperuste, joka koskee ympäristönsuojelua koskevien määräysten ja säännösten noudattamatta jättämistä

Asianosaisten lausumat

156 Kantajat katsovat, että komissio on jättänyt noudattamatta EY:n perustamissopimuksen 130 r artiklan (josta on muutettuna tullut EY 174 artikla) määräyksiä, koska kantajien mukaan kiinteistöhanke olisi edellyttänyt tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista 27 päivänä kesäkuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/337/ETY (EYVL L 175, s. 40) mukaista ympäristövaikutusten arviointia. Komissio ei ole kuitenkaan kanteen kohteena olevan päätöksen perusteluissa tutkinut sitä, missä määrin hankkeen ympäristöhaitat vaikuttaisivat Steiermarkin kylpyläalueen kehitykseen.

157 Komissio myöntää, että hotellihanke olisi voinut edellyttää sitä, että sen ympäristöystävällisyys tutkitaan. Ei ole kuitenkaan väitetty, ettei tällaista tutkimusta ole tehty, eikä osoitettu, miten se, että tällainen tutkimus olisi pitänyt tehdä, johtaisi kanteen kohteena olevan päätöksen lainvastaisuuteen. Komissio toteaa myös, ettei se ole toimivaltainen ratkaisemaan yksittäisten tukisuunnitelmien ympäristöystävällisyyttä varsinkaan perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisessa päätöksessä.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

158 Ainoa peruste, johon kantajat vetoavat väittääkseen, ettei kyseinen hotellihanke ole yhteensopiva perustamissopimuksen 130 r artiklan kanssa, on kyseisen hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin puuttuminen. Vaikka "hotellikompleksit" todella mainitaan direktiivin 85/337/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 3.3.1997 annetulla neuvoston direktiivillä 97/11/EY (EYVL L 73, s. 5), liitteessä II olevassa 12 kohdassa tarkoitettujen hankkeiden joukossa, hotellikompleksien osalta on kyseisen direktiivin 4 artiklan 2 kohdan nojalla toteutettava ympäristövaikutusten arviointi ainoastaan silloin, kun jäsenvaltiot katsovat niiden erityispiirteiden sitä edellyttävän.

159 Näin ollen se, että toimivaltaiset kansalliset viranomaiset ovat mahdollisesti jättäneet noudattamatta direktiiviä 85/337/ETY, voisi mahdollisesti tulla käsiteltäväksi EY:n perustamissopimuksen 169 artiklan (josta on tullut EY 226 artikla) mukaisessa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen toteamista koskevassa menettelyssä, mutta sitä ei voida pitää vakavana vaikeutena sen arvioinnin kannalta, jonka komissio toteuttaa tutkiessaan riidanalaisen tuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille.

160 Ylimääräisenä seikkana voidaan lisäksi mainita, että Itävallan tasavallan Verwaltungsgerichtshof on 23.5.2001 antamallaan tuomiolla hylännyt valituksen, jonka oli tehnyt muun muassa kolme kantajaa ja joka koski Siemensin hotellihankkeen rakennuslupaa, sillä perusteella, ettei kyseinen hanke edellyttänyt ympäristövaikutusten arviointia.

161 On katsottava, että seitsemännellä kanneperusteella ei ole osoitettu sellaisen vakavan vaikeuden olemassaoloa, jonka perusteella komissio olisi ollut velvollinen aloittamaan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdan mukaisen muodollisen tutkintamenettelyn.

Kahdeksas kanneperuste, joka koskee harkintavallan väärinkäyttöä

Asianosaisten lausumat

162 Kantajat väittävät, että kanteen kohteena oleva päätös on tehty muussa kuin siinä ilmoitetussa tarkoituksessa. Ensinnäkin päätöksessä toteutetun, kyseistä tukea koskevan arvioinnin ulkopuolelle on jätetty kylpylän ja Siemensin hotellin välillä tehty vastavuoroinen varaussopimus. Toisaalta kanteen kohteena olevassa päätöksessä viitataan kantajien mukaan Parnell Kerr Forster Associatesin tutkimukseen, vaikka mainitussa tutkimuksessa kyseistä hotellihanketta ei pidetä "erityisen houkuttelevana sijoituksena".

163 Komission mukaan kyse ei millään tavalla ole harkintavallan väärinkäytöstä. Vastavuoroinen varaussopimus on komission mukaan liiketaloudellisin perustein ja tavanomaisten oikeussääntöjen mukaan tehty liiketoimi. Se, että edellä mainitussa tutkimuksessa on todettu, ettei kyseinen sijoitus ole erityisen kiinnostava, merkitsee komission mukaan ainoastaan sitä, ettei asianomainen sijoittaja voi ennakoida saavansa huikeita voittoja.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

164 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan toimenpidettä tehtäessä harkintavaltaa on käytetty väärin, jos objektiivisten, asiaankuuluvien ja yhtäpitävien seikkojen perusteella on selvää, että toimenpide on tehty yksinomaan tai ainakin olennaisilta osin muiden kuin esitettyjen päämäärien saavuttamiseksi tai perustamissopimuksessa asian käsittelyjärjestykseksi erityisesti määrätyn menettelyn välttämiseksi (asia T-266/97, Vlaamse Televisie Maatschappij v. komissio, tuomio 8.7.1999, Kok. 1999, s. II-2329, 131 kohta).

165 Asiakirja-aineistosta ei miltään osin ilmene sellaista seikkaa, joka olisi omiaan tukemaan ajatusta siitä, että kanteen kohteena olevan päätöksen tekemiseen johtanut menettely olisi aloitettu muun päämäärän saavuttamiseksi kuin alueelliseen kehitykseen tarkoitetun tuen hyväksymiseksi sellaisen alueen osalta, joka täyttää vaadittavat edellytykset.

166 Kahdeksas kanneperuste ei näin ollen voi menestyä.

167 Näin ollen yhdenkään kantajien esittämän kanneperusteen perusteella ei voida todeta, että komissio olisi kohdannut sellaisia vaikeuksia, joiden perusteella se olisi ollut velvollinen aloittamaan perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa määrätyn muodollisen tutkintamenettelyn.

168 Kanne on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

169 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, mikäli vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantajat ovat hävinneet asian, ne on velvoitettava vastaamaan omista kuluistaan ja korvaamaan yhteisvastuullisesti komission oikeudenkäyntikulut tämän vaatimusten mukaisesti.

170 Työjärjestyksen 87 artiklan 4 kohdan mukaan jäsenvaltiot, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan. Itävallan tasavalta vastaa näin ollen omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (laajennettu ensimmäinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kanne hylätään.**

2) **Kantajat velvoitetaan korvaamaan komissiolle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.**

3) **Itävallan tasavalta vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.**

Vesterdorf Azizi Jaeger

Legal Martins Ribeiro

Julistettiin Luxemburgissa 13 päivänä tammikuuta 2004.

H. Jung B. Vesterdorf

kirjaaja presidentti